

Bölüm 20

KÜMELEME VE TOPSIS YÖNTEMLERİ İLE ASYA ÜLKELERİNİN FİNANSAL SİSTEM KARAKTERİSTİKLERİNİN ANALİZİ

Neylan KAYA¹
Hakan ŞAHİN²

1.GİRİŞ

Finansal sistem, finansal kurumların ve finansal piyasaların çeşitli faaliyetlerle bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Finansal sistem, finansal piyasalar ve bu piyasalarda yer alan finansal araçlar ve araçlar vasıtası ile fonların fon fazlasına sahip kesimlerden fon ihtiyacı içerisinde olan kesimlere aktarılmasını sağlamaktadır. (Tercan, 2000).

Finansal piyasalar, bir ekonominin gelişimi ve sürekliliği için önemlidir. El-lerinde fon tutanlar ile bu fonlara ihtiyacı olanları buluşturan mekanizmalardır. Finansal piyasalar, para ve sermaye piyasaları olmak üzere ikiye ayrılır (Yeşilıdağ, 2013; Civelek & Durukan, 1998). Bir finansal piyasada tasarruf sahipleri, yatırımcılar, tüketiciler, aracılık faaliyetlerini üstlenenler bulunmaktadır. Fon arz edenler ile fon talep edenlerin buluşması, fonların el değiştirmesi piyasa içerisinde olmaktadır. Finansal araçlar ile kaynakların etkin dağılımının sağlanması, yatırım ve tasarruf kararlarının farklı birimler tarafından gerçekleştirilmesi ve bu yolla fon arz, talep dengesi finans piyasaları sayesinde gerçekleşmektedir (Çalışır & Bengisu, 2018).

Finansal piyasaların fonksiyonları, finansal yapı ile finansal hizmetlerin sağlanması arasındaki ilişkinin açıklanması ile anlaşılmaktadır. Bu kapsamda finansal piyasaların risk yönetimini kolaylaştırma, fon akışını sağlama, bilgi işlem maliyetlerini düşürme, tasarrufların hareketliliğini sağlama, yöneticilerin izlenmesini sağlama, işlem maliyetlerini düşürme ve uzmanlaşma sağlama, değişimi kolaylaştırma, finansal aracılığın maliyetini düşürme fonksiyonları bulunmaktadır (Ketenci & Çoban, 2016; Kar & ark., 2008).

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, neylankaya@akdeniz.edu.tr

² Akdeniz Üniversitesi, hakanshn@hotmail.com.tr

kümedeki ülkelerde ise hisse fiyatı oynaklıkları daha yüksektir. 1. kümedeki ülkeler borsa değerlerinin GSYH'ye oranlarını ve borsa devir oranlarını yükseltirlerse bankalarda tutulan mevduat hesaplarının sayısı artar. Ayrıca kredilerin mevduatlar üzerinden yaygınlıklarını arttırsalarsa finansal durumları daha güçlü olacaktır.

Pakistan, Sri Lanka, Hindistan, Kazakistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Endonezya, Filipinler ve Lübnan'ın mevduat bankası kredilerinin GSYH'deki payı (%), resmi finans kuruluşlarındaki 15+ yaş üzeri hesaplar(%), mevduatın krediye dönüşüm oranı, banka temerrüt riski göstergesi, borsa değerinin GSYH oranı (%), ilk 10 şirket hariç piyasa değerinin toplam borsa değerine oranı (%), borsa devir hızı oranı (%), hisse fiyatı oynaklığı değişkenlerine ait verileri düşüktür. Bundan dolayı TOPSIS yöntemine göre son sıralarda yer almaktadırlar. Bu da bu ülkelerin finansal kurumlar ve finansal pazarlar açısından finansal sisteminin zayıf olduğunu göstermektedir. TOPSIS yöntemine göre ülkelerin finansal kurumlarla ilgili değişkenlerine ait verileri düşük olan ülkeler son sıralarda yer almaktadır.

İşletmeler yatırım yapacağı ülkeler konusunda karar verirken objektif kararlar almalıdır. TOPSIS ve Kümeleme yöntemlerinden elde edilen sonuçların işletmelere geleceğe yönelik kararlar alırken daha isabetli adımlar atmalarına yardımcı olması beklenmektedir. Bu çalışmanın bundan sonraki adımında sadece Asya ülkelerini kapsayan bu çalışmanın kapsamı genişletilerek ve Vikor, Electre gibi farklı çok kriterli teknikler uygulanıp karşılaştırma yapılarak ülkelerin finansal sistem karakteristikleri ile ilgili yazına katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, M. K., Hemmati, M. & Abdolshah, M. (2008). Analysis and Prioritizing Bank Account with TOPSIS Multiple-Criteria Decision - A Study of Refah Bank in Iran, *21st Australasian Finance and Banking Conference Paper*, 01.9.2008, Australia, Doi: 10.2139/ssrn.1253682
- Afşar A. Finansal Gelişme ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki. *Muhasebe Finansman Dergisi*, 2007, 36, 190-192.
- Akar, C. Gelişmekte Olan Piyasalarda Finansal Piyasa İstikrarının Kantil Regresyon Yöntemiyle Test Edilmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 2013; 14 (1), 1-9.
- Aldenderfer, M. S., Blashfield, R. K. (1984). *Cluster Analysis*, Beverly Hills, Sage Publications.
- Ali, M., Sun, G. Dynamic Relations between Stock Price and Exchange Rate : Evidence from South Asia. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2017; 7 (3), 331-341.
- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aydın, N., Akgiray, V., Turhan, M.İ., Ergincan, Y., Sevil, G., Çoşkun, M., Aydın, H., Gerz, M. (2013). *Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, No:2511.
- Baily, M. N., Elliott, D. J. (2013). The Role of Finance in the Economy: Implications for Structural Reform of the Financial Sector. *The Brookings Institution*. (14.03.2019 tarihinde <https://www.brookings.edu/research/the-role-of-finance-in-the-economy-implications-for-structural-reform-of-the-financial-sector/> adresinden ulaşılmıştır.)

- Çalışır, M., Bengisu B. Türkiye'de Finansal Sektörde Faaliyet Gösteren Bankaların Performanslarının Veri Zarflama Yöntemi ile Analizi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2018; 20 (4), 172-200.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk,Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Ankara: Pegem Akademi.
- Dey, M. Turnover and return in global stock markets, *Emerging Markets Review*, 2005; 6 (1), 45-67.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B., Anderson, R. E., Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*(6th edition). Upper Saddle River, NJ:Prentice-Hall.
- Helhel, Y. Küreselleşme ve Finansal Gelime Arasındaki Etkileşimin Türkiye ve Brics Ülkeleri İçin İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017; 9 (20), 158-178.
- Hwang, C. L., Yoon, K. (1981). *Multiple Attribute Decision Making: Methods and Applications*, Berlin Heidelberg NewYork, Springer-Verlag.
- Kale, S. Türk Bankacılık Sektörünün Aracılık Fonksiyonu, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017; 2 (3), 209-220.
- Kaya, A. Menkul Kıymet Piyasaları Ekonomik Büyümenin Bir Dinamiği midir? Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelere Yönelik Panel Veri Analizi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2014; 28 (4), 285-306.
- Ketenci, S. T., Çoban, O. Özelleştirmenin Finans Piyasaları Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2016; 31(2), 6. ISSN: 2148 – 3043.
- Kim, G., Park, C. S., Yoon, K. P. Identifying investment opportunities for advanced manufacturing systems with comparative-integrated performance measurement, *International Journal of Production Economics*, 1997; 50, 23–33.
- Lapteacru, I. On The Consistency Of The Z-score To Measure The Bank Risk, *LAREFI Working Paper*, 2016, Bordeaux, 1-36.
- Li, X., Tripe, D., Malone, C. Measuring Bank Risk: An Exploration of Z-score, Working Paper, Massey University, 2017, New Zealand, 1-38.
- Mandic, K., Delibasic, B., Knezevic, S., Benkovic, S. Analysis of the financial parameters of Serbian banks through the application of the fuzzy AHP and TOPSIS methods, *Economic Modelling*, 2014; 43, 30–37.
- Munier, N. (2011). *A Strategy for Using Multicriteria Analysis in Decision Making*, London, Springer.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi*, Eskişehir, Kaan Kitabevi.
- Özmen, İ. İçlelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması ve Gruplandırılmasına İlişkin Bir Çalışma, *Hazine Dergisi*, 1998; 11, 41-61.
- Shah, S. A. R., Noreen, U., Stock Price Volatility and Role of Dividend Policy : Empirical Evidence from Pakistan, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2016; 6 (2), 461-472.
- Shih, H., Shyur, H., Lee, E. An extension of TOPSIS for group decision making, *Mathematical and Computer Modelling*, 2007; 45, 801-813.
- Sinan B., Eser R. Seçilmiş Asya Ülkelerinde Hanehalkı Tasarrufları ve Finansal Gelişme, *Yönetim ve Ekonomi Araştırma Dergisi*, 2007; 16 (3), 286-316.
- Tercan, E. (2000). *Yatırım Danışmanlığı Faaliyeti ve Yurt Dışı Uygulamaları*, İstanbul, Yeterlilik Etüdü Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi.
- Tetik N. (1994). Türkiye'de Finansal Kurumların Sermaye Piyasası Gelişimindeki Yeri. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Bilim Uzmanlığı Tezi, Malatya.
- Tütüncü, L., Uysal, Z., Testing a Simple Financial Alternative to TOPSIS for Financial Performance Measurement, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2018; (78),249-264.
- Yeşildağ, E. (2013). Türkiye'de Aracı Kuruluşların Gelişimi ve Yatırımcıların Aracı Kuruluş Seçimine Etki Eden Unsurlar: Bir Faktör Analizi Uygulaması, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Aydın.
- World Bank (2018). *Global Financial Development Report 2017/2018: Bankers without Borders*. (03.01.2019 tarihinde <https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr> adresinden ulaşılmıştır.)